

De 3 B's

BED
BAD
BROOD

© Reporters

Hoewel migratie van alle tijden is, zien we sinds een aantal jaren veranderende migratiepatronen. Migranten kiezen niet langer enkel de centrumsteden in België als bestemming. Ook stedelijke agglomeraties en kleinere steden krijgen te maken met een toenemende diversiteit in de samenstelling van hun bevolking. Deze 'superdiversiteit' heeft een grote impact op het wonen in de stad.¹ Wonen beperkt zich in onze visie overigens niet tot huisvesting: we zien het als de brede praktijk van samenleven in diversiteit, waartoe ook werken en ontmoeten gerekend kunnen worden.

Van stedelijke woonneed naar inclusieve woonmodellen

voorbij

LUCE BEECKMANS [HEIM, UGENT]
JONAS DE MAEYER [HEIM, ENDEAVOUR]
PASCAL DEBRUYNE [VLUCHTELINGENWERK VLAANDEREN, UGENT]
CHARLOTTE VANDYCKE [VLUCHTELINGENWERK VLAANDEREN]

In veel steden is momenteel sprake van een acute woningnood. Die nood is structureel, maar werd in de nasleep van de asielcrisis van 2015-2016 verder aangescherpt. De huisvesting van nieuwkomers verloopt immers in cascade (fig. 1). Nadat ze de asielprocedure in een collectief opvangcentrum van Fedasil hebben doorlopen, zijn erkende vluchtelingen aangewezen op de reguliere woningmarkt. Daar stoten ze op een chronisch tekort aan sociale woningbouw (met het strak toegepaste criterium 'lokale binding' dat in het nadeel speelt van nieuwkomers) en allerlei vormen van discriminatie op de private huurmarkt. Er is ook een groot gebrek aan duurzame en flexibele oplossingen voor tijdelijke opvang. Hierdoor vinden nieuwkomers vaak weinig stabiliteit in hun nieuwe woonomgeving. Velen onder hen leven in een betrekkelijk groot isolement en vinden moeilijk aansluiting bij de samenleving waarin ze zijn terechtgekomen. Daar probeert HEIM wat aan te doen. HEIM is een collectief van architecten en stadspanners met een sociale missie, dat samen met middenveldorganisaties op zoek wil gaan naar innovatieve woonvormen die wonen in diversiteit mogelijk maken en op die manier de stad een nieuwe impuls wil geven.² De asielcrisis is volgens hen een opportuniteit om het huidige woonbeleid te herdenken.

Wat steden het potentieel hebben om als emancipatorische motor voor nieuwkomers te functioneren, krijgt erkenning in allerlei bewegingen en stedelijke beleidsnetwerken als *Human rights cities network*³, *Solidarity cities network*⁴ onder de paraplu van

1 Geldof, D. (2013) Superdiversiteit: Hoe Migratie Onze Samenleving Verandert. Leuven: Acco.

2 HEIM cureerde in 2017 de tentoonstelling 'Wonen in Diversiteit' in De Singel, Antwerpen, en kreeg daarvoor het Bouwmeester Label. Deze tentoonstelling heropent in 2018 in De Krook, Gent. Vanaf 2018 zal HEIM ook bijdragen aan de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR). <https://www.vai.be/nl/activiteit/bwmstr-label-wonen-in-diversiteit-inclusieve-woonvormen-voor-nieuwkomers>. En: <http://www.knack.be/nieuws/belgie/onze-architectuur-werkt-de-integratie-van-nieuwkomers-tegen/article-longread-920553.html>.

3 <https://www.uclg-cisd.org/en/news/latest-news/cities-rights-movement-rise>

4 <http://solidaritycities.eu/>

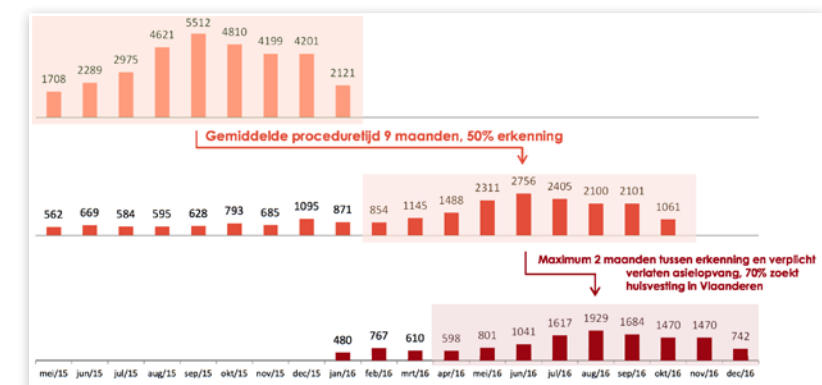

FIG. 1 Opvang in cascade © Orbitvzw

Eurocities en de *Sanctuary cities movement* in de VS en het VK. De kloof tussen deze stedelijke koplopers in het accommoderen van superdiversiteit en andere beleidsniveaus, zoals de federale en de Vlaamse regering, is echter groot.

Van isolement naar integratie in het woonbeleid

Vandaag vormen steden de belangrijkste aantrekkingspolen voor migranten. Dit botst met de wijze waarop een groot deel van het officiële opvangnet voor vluchtelingen door Fedasil is georganiseerd. Via een spreidingsplan (fig. 2) worden asielcentra over het hele Belgische territorium verspreid. Daardoor bevinden deze centra zich dikwijls ver buiten de stedelijke weefsels met hun bijzondere concentratie van socio-economische, culturele en educatieve activiteiten (bijvoorbeeld in Poelkapelle). Maar zelfs als ze in stedelijke kernen liggen, zoals bijvoorbeeld het Klein Kasteeltje in Brussel, zijn de centra meestal georganiseerd als op zichzelf functionerende enclaves. Dat komt vooral doordat ze zijn ingericht als 'totale instituties', die zich behalve op de accommodatie van vluchtelingen ook focussen op de controle van hun bewoners. De collectieve centra voorzien dan wel in de basisbehoeften van asielzoekers, vaak samengevat als de 3 B's: Bed, Bad